

TÓTH-BENCZE TAMÁS

A 2015. ÉV ELSŐ NEGYEDÉVÉNEK KIEMELT ÉVFORDULÓI

január

1940. január 1. **75 éve**
Nyugalomba vonult dr. Sefer Vilmos (Bodvalenke, 1881 – Balatonfüred, 1941) állatorvos. 1900-ban Balatonfüreden kezdte el működését 1908-tól, ugyanitt, mint járási állatorvos működött. A 22-én, a Niederecker-féle vendéglőben megtartott búcsúztatón dr. Schmidt Jenő főszolgabíró méltatta. (Bővebben: Balatonfüredi életrajzi lexikon. 2011. 192. p.)

1965. január 1. **50 éve**
Gyimesi József lett Balatonfüred vasúti állomásfőnöke. Novemberig töltötte be a tisztséget.

1995. január 1. **20 éve**
Az Amerikai Egyesült Államokbeli Princetonban meghalt Wigner Jenő magyar származású amerikai atomfizikus. 1902. november 17-én született Budapesten. A balatonfüredi Tagore sétányon 1976-ban ültetett emlékfát. A princetoni temetőben nyugszik. (Bővebben: Balatonfüred emlékjelei. 2005. 164. p.)

2010. január 1. **5 éve**
Balatonfüred lakosainak száma 13 598 volt.

2005. január 2. **10 éve**
A Városi Könyvtárban megindult a könyvek kölcsönzésének számítógépes nyilvántartása.

1990. január 15. **25 éve**
Ideiglenes engedély alapján megalakult a 348. sz. Széchenyi István Cserkészcsapat. Megalakítója Nagy Zoltán tanár volt. A foglalkozásokon, továbbá a táborozásokon igyekezett keresztény értékeket átadni. 1996 óta Munkácsi János segítette munkáját. Nagyobb ünnepeken, rendezvényeken is részt vettek. A csapat időközben megszűnt.

2010. január 18. **5 éve**
Blaha Lujza-emlékszobát avattak a Lóczy Lajos Gimnáziumban, melyben egyrészt a gimnáziumi diákszínpad eddigi fellépéseiről, eredményeiről láthatók dokumentumok, másrészt Blaha Lujza (Rimaszombat, 1850 – Budapest, 1926) életéről tekinthetők meg fényképek, dokumentumok.

1995. január 22. **20 éve**
Simon Károlyné Zákonyi Tünde kezdeményezésére Alsóörsön, a Halásztanya étteremben 18 taggal megalakult a Nők a Balatonért Egyesület. Első elnökéül az ötletgazdát választották meg. A civil szervezetet azzal a céllal hozták létre, hogy a Balaton természeti és környezeti értékeinek védelmét szolgálja és segítse, elsősorban azokon a területeken, ahol a nők a legtöbbet tehetik érte. Többek között azzal, hogy a tó körül élő édesanyák, pedagógusok a következő nemzedékekkel megismertessék a tájegység sajátosságait, és annak szeretetére, védelmére oktassanak. Ebből a célból elkészítették "A Balaton tízparancsolata"-t, valamint kiadták (többek között) „A Balaton dicsérete” c. antológia-kötetet, továbbá a „Vigyázz rám!” társasjátékot is.

2005. január 23. **10 éve**
Balatonfüreden meghalt dr. Dibusz László orvos. 1936. március 21-én született Budapesten. 1961-ben került körzeti orvosként Balatonfüredre, ahol haláláig élt és munkálkodott. Balatonfüreden az 1980-as években néhány gyógyult

beteggel alkoholelleses klubot alakított. A rákbetegek balatonfüredi szervezetének, a Gyöngyvirág Onkológiai Egyesületnek elnöki tisztségét 2002-ig látta el. 1992-ben megszervezte a bridzs klubot. 1987-ben szervezte meg először a Márciusi-kupát, melyet 2005-től dr. Dibusz László Emlékverseny néven folytatnak. Közéleti szereplését 1967-ben kezdte, majd 1990-ig városi tanácsstag volt. A rendszerváltás kezdetén, 1988-ban az MDF füredi szervezetének vezetőségi-, 1990 őszétől a városi önkormányzat képviselő testületének tagja. Szerkesztője volt a Füredi História-nak és alapító tagja az 1993-ban alakult Helytörténeti Egyesületnek. 1981-ben Balatonfüred Város Pro Urbe Díjban részesítette. A Bajcsy-Zsilinszky utcai köztemetőben nyugszik. (Bővebben: Balatonfüred emlékjelei. 2005. 54–55. p.)

1990. január 27. **25 éve**
Budapesten meghalt Borsos Miklós szobrászművész. 1906. augusztus 13-án született Nagyszébenben. 1943-tól a nyarakat Tihanyban töltötte. Több száz érmet, plakettet és díjat készített, köztük a Balatonfüred városért kitüntetés, valamint a Balatoni Panteon több emléktáblájának plakettjét is. A balatonfüredi mólón látható a Balatoni szél (1961) című alkotása. 1987-ben készítette el a szintén balatonfüredi kötődésű Ferencsik János budapesti síremlékét. Rendszeres vendége volt a Lipták háznak. Balatonfüreden utcát neveztek el róla. A Farkasréti temetőben helyezték végső nyugalomra. (Bővebben: Balatonfüred emlékjelei. 2005. 34–35. p.)

1940. január **75 éve**
Az arácsi vasútállomás, az „*arácsi Fenék-fürdő*” (ma: Esterházy-strand) és az Esterházy Szálloda által határolt területet visszacsatolták Füredhez, „*melyet sok évvel ezelőtt szakítottak el Füredtől.*” A füredi újság (Balatonfüred) tudósítása szerint ezzel „*egy több éve óta vajdó kérdés*” rendeződött. Ugyanis az itt lakóknak, és az itt nyaralóknak hivatalos ügyeikkel Csopakra kellett menniük. (Arács község 1951-ig a csopaki jegyzőséghez tartozott.) A villanyt és a vizet viszont a füredi hálózatról kapták.

február

1940. február 2 – 4. **75 éve**
A január eleji – a magyar királyi Balatoni Intéző Bizottság által – Balatonföldváron megrendezett esemény, amelyen a balatoni jégi sportokat és a téli Balatont mutatta be, sikerén felbuzdulva Balatonfüreden is Balatoni Téli Napokat tartottak. A korcsolyaszámokban Péteri Takách Magda, Réthy Éva, Széchy Ágnes, Kálló Kristóf, Király Ede, Ormos Ermő és a Nemes – Virág páros kápráztatta el tudásával a közönséget. Ezenkívül jégkorong, jégvitorlás, fakutya, szánkó és jéggalászlasi bemutatót tekinthettek meg az érdeklődők. A bemutatókat a napok végén teadélután és bál zárta.

1940. február 5. **75 éve**
Római katolikus esperesi kerületi gyűlést tartottak Füreden. A mintegy 250 résztvevő Babics Endre esperes-plébános elnökle mellett hallgatta meg a beszédeket és a hozzászólásokat.

1440. február 6. **575 éve**
A veszprémi káptalan előtt Bálint fia Péter, a tihanyi apátság füredi jobbágya 3 évre zálogba adta a füredi Apátlak nevű helyen levő szőlőbirtokát a veszprémi püspöki várnagynak.

1995. február 18. **20 éve**
Közel egy hónappal a Nők a Balatonért Egyesület az Alsóörsön tartott megalakulása után a szívkörházban megtartott összejövetelen létrehozták a füredi csoportot is.

1940. február 21. **75 éve**
Megszűnt a Balatoni Élrelmező Szövetkezet. 1917-ben alakították meg Balatonfüred-Füredi székhellyel.

1915. február 22. **100 éve**
Balatonarácson meghalt Kemény Zsigmond 1848-49-es honvéd hadnagy, nyugalmazott császári és királyi főhadnagy. Peröcsényben született, 1818. december 18-án [keresztelés]. Jelenleg nem ismert, hogy miért, és mikor került a Balaton környékére. Balatonarácson, az ótemető református részében helyezték nyugalomra. Sírja már nem látható.

2010. február 22. **5 éve**
Budapesten meghalt Ágai (eredetileg Staud) Karola operatőr. Férjével, Szendrey-Karper László (Budapest, 1932 – Budapest, 1991) gitárművésszel a balatonfüredi Szőlői utcai nyaralójukban töltötték szinte minden szabadidejüket. Jelentős szerepet vállaltak a helyi kulturális életben fellépőként és szervezőként egyaránt. Többek között a Magyar Játékszín megalapítása 150. évfordulója alkalmából rendezett 10 napos ünnepeksorozat (1981-ben) művészeti vezetői voltak. A Farkasréti temetőben helyezték nyugalomra, férje mellé. (Bővebben: Balatonfüredi életrajzi lexikon. 14. p.)

Farkas Mihály (1829–1890)

1890. február 24. **125 éve**
Győrben meghalt Farkas Mihály zenész, zeneszerző. Győrben született 1829. március 8-án. 1853-tól 1869-ig, né-

hány év kivételével, közel 15 éven át szórakoztatta nyaranta zenekarával a fürdővendégeket. 1855-ben a Vörösmarty Mihály tiszteletére rendezett összejövetelen a tiltott Rákóczi-induló és a költő kedvenc dalát húzta. Művei között a legismertebb a Búcsúzó, Balaton-Füredi emlék néven ismertté vált híres dal, amelynek szertartásos előadása zárta a nyári szezont. (Bővebben: Balatonfüred emlékjelei. 2005. 68–69. p.)

1990. február 25. éve
Természetbarátok (Városi) Bizottsága alakult Füreden. Szilágyi László megyei titkár kezdeményezésére és közreműködésével a tanács ifjúsági és sportosztálya szervezésében a meghívottak a 3 fős elnökségbe beválasztották elnökek Bordán Béla nyugdíjast, tagoknak: Markovics Gabriellát, a helyi OTP dolgozóját és Illés Ferencet, a hajógyár dolgozóját. A megjelentek egyhangúlag választották tiszteletbeli elnöknek dr. Zákonyi Ferencet. A bizottság feladatául a város iskolás és felnőtt körű lakosai számára szervezett kirándulások biztosítását, a környék megismertetését, egészséges életmód kialakítását jelölték meg.

március

1940. március 2. **75 éve**
Budapesten meghalt dr. Miklovitz Dezső, sebészorvos. Hódmezővásárhelyen született 1887. augusztus 3-án. 1921-ben került Balatonfüredre, és haláláig a füredi Erzsébet szanatórium orvosa volt. Az akkori balatoni lapokban számos, általa készített fényképpel találkozhatunk. Budapesten temették el. (Bővebben: Balatonfüredi életrajzi lexikon. 149. p.)

2010. március 2. **5 éve**
Hivatalosan is megnyílt a Rádiómúzeum Balatonfüreden, a Jókai Mór u. 15. sz. alatti szervizben: régi rádiókat és televíziókat bemutató tárlat.

2010. március 5. **5 éve**
Átadták a felújított Ipoly Szállót (1895). A vízvezetékkel, villanyvilágítással ellátott kétemeletes szállodát 1894-ben kezdték építeni. Fehér Ipoly (Ipolyvisk, 1842 – Pannonhalma, 1909) pannonthalmi főapátról nevezték el. 1954-től a szívkörház 2. sz. épülete lett, itt működött a gazdasági részleg és a nővérszálló. 2005-ben került magánkézbe. Az Anna Grand Hotelhez tartozik, luxusapartmanokat alakítottak ki benne, amelyeket főrangú magyar hölgyekről neveztek el, pl.: gróf Széchenyi Melanieról. (Bővebben: Némethné Rácz Lídia: Balatonfüred nevezetes épületei. 167–169. p.)

2010. március 5. **5 éve**
Megnyitotta kapuit a füredi Tesco Marina Center elnevezésű bevásárlóközpont (Széchenyi u 55., közvetlenül a 71-es út mellett), amely a régi futballpályák helyén épült fel alig egy év alatt. A kétszintes épületben a Tesco hipermarket mellett harminc üzlet várja 3000 négyzetméteren a vásárlókat.

2005. március 7. **10 éve**
Várpalotán meghalt Újhelyi Gábor tanár, festőművész. 1925. június 1-jén született Balatonfüreden. Apja Újhelyi Gábor gazdálkodó. A balatonfüredi református elemi iskola után a polgári iskolában tanult, majd a pápai református kollégiumba került. Képeivel 1941-ben szerepelt először egy füredi csoportos kiállításon. 1950-től általános iskolai tanító, 1951-ben rövid ideig Füreden tanított. Nősülése után, 1952-től Pétfürdőn az ált. iskolában rajztanár. 1950 és 1988 között képzőművészkörököt vezetett Pétfürdőn, Zircen, Várpalotán, egy ideig Füreden is. 1976-ban önálló

kiállítása volt Füreden. Több képe készült a Balatonról, a füredi tájról, utcákról, épületekről. Ismert numizmatikus is volt, jelentős éremgyűjteménnyel rendelkezett. Pétfürdőn helyezték végső nyugalomra. (Bővebben: Balatonfüredi életrajzi lexikon. 233–234. p.)

1915. március 13.**100 éve**

Született Budapesten dr. Debrőczy (helyesen: Debrőci, 1945-ig Dögl) Tibor Manó Adolf belgyógyász, kardiológus. 1952-től Balatonfüreden az Állami Szívkórház belgyógyász főorvosa, igazgató-helyettes, 1955-től haláláig igazgató főorvosa. Létrehozta a szívbetegek rehabilitációs központját, bevezette a kardiológiai komplex terhelés elvének alkalmazását, 1957-től szervezésében ismét megrendezték a balatonfüredi orvosnapokat. Vezette a balatonfüredi rendelőintézet, valamint a helyi kórház és szanatórium tervezését és építését. 1975. december 20-án hunyt el Budapesten. Sírja Arácson, a Lóczy Lajos utcai református temetőben található. (Bővebben: Balatonfüredi életrajzi lexikon. 52–53. p.)

2005. március 15.**10 éve**

A „Március 15. kupa” sakkversenyt ettől kezdve „Dibusz László Emlékverseny”-ként rendezték meg.

1840. március 18.**175 éve**

Született Szeghalmon Péter András földbirtokos. 1882-től kezdve 1915-ig nyaranta hat héten keresztül Balatonfüred vendége volt. Bebarangolta a Balaton-felvidéket. Elsősorban Róka Pál községi bíróval állt jó barátságban, a híresebb vendégek közül pedig dr. Kétyl Károllyal. Állítólag csak balatoni bort ivott. 1902-ben és 1903-ban egy-egy tenyész-bikát ajándékozott Balatonfüred községnek. 1903-ban a település díszpolgárává választották. A balatonfüredi szegény sorsú református vallású gyermekek felruháztatására és iskolai könyvekkel való ellátására 1908-ban 440 koronát helyezett letébe a Balatonfüred és Vidéke Takarékpénztárnál. Rendelkezése szerint az összeg kamatozzon 50 évig. Az így összegyűlt tőke kamatait osszák ki évről évre a rászorulóknak között. Az összeg kezelését a községi elöljáróságra bízta. Szeghalmon hunyt el 1916. július 3-án. A halaspusztai családi sírkápolnában temették el. (Bővebben: Balatonfüredi életrajzi lexikon. 173. p.)

2005. március 18.**10 éve**

Balatonfüreden meghalt Vajda Ferenc kirakatrendező, festőművész. Óbányán született 1924. szeptember 14-én. Szüleivel kisgyermekként költözött Balatonfüredre. 1947–1958 között Siófokon a Balatonvidéki Villamos Műveknél, mint tisztviselő dolgozott. 1958-ban tért haza Balatonfüredre, itt a Balatonfüred és Vidéke ÁFÉSZ 1979-ig kirakatrendezőnek alkalmazta. 1979 és 1984 között önálló címfestőként dolgozott. Hazatérve Balatonfüreden is bekapcsolódott a művészeti életbe. Képein érződik a Balaton, a balatoni táj és Balatonfüred szeretete. 1961-től vett részt egyéni és kollektív kiállításokon Balatonfüreden, Balatonalmádiban, Tihanyban, Ajkán és Nagykanizsán. Munkássága elismeréseként Balatonfüred Városa 2004-ben Balatonfüred Kultúrájáért elismerő kitüntetésben részesítette. A balatonfüredi Bajcsy-Zsilinszky utcai református temetőben nyugszik. (Bővebben: Balatonfüredi életrajzi lexikon. 173. p.)

2005. március 19.**10 éve**

A Magyar Fúvószenesi és Mazsorett Szövetség, valamint a Sellő Gyermekek és Ifjúsági Táncsoportok Alapítvány rendezte meg az I. Balatonfüredi Országos Ifjúsági Mazsorett Fesztivált. A Balaton Szabadidő- és Konferenciaközpontban az ország különböző településeiről 23 csoport csak-

nem 400 fővel lépett fel és mérte össze tudását. Még két alkalommal, 2006-ban és 2007-ben tartották meg.

2010. március 24.**5 éve**

75. születésnapját ünnepelte a Széchenyi Ferenc Kertészeti Szakképző Iskola (ma: Szent Benedek Gimnázium – Szakképző Iskola és Kollégium Balatonfüredi Széchenyi Ferenc Tagintézménye). Az esemény tiszteletére az iskola udvarán emlékfát ültettek és átadtak egy új gyógynövénykertet is.

2010. március 28.**5 éve**

Budapesten meghalt Kutas Árpád alpolgármester. Hódmezővásárhelyen született 1960. június 13-án. 1982-ben került Balatonfüredre. Első munkahelyén, a balatonfüredi Városgazdálkodási Vállalatnál művezetető majd részlegvezető. 1989-ben önálló vállalkozásba kezdett. A rendszerváltás után kezdett foglalkozni a politikával. Az arácsi városrészben választották képviselőnek: 2002-től önkormányzati képviselő, 2006-tól haláláig a város alpolgármestere. Alpolgármesterként az arácsi városrész arcukat formáló jelentős fejlesztésekben kamatoztatta szakértelmét. Sírja a Lóczy Lajos utcai református temetőben található. 2014-ben a Balatonfüred Városért Közalapítvány könyvet adott ki róla.

2005. március 31.**10 éve**

Új (a második) hemodinamikai műtőt avattak a szívkórházban. Az első még 2000-ben alakították ki szintén az Egészségügyi Minisztérium támogatásával. A hemodinamika lényegében olyan műtéti eljárás, amelynek során a szív koszorúereinek állapotán próbálnak javítani, pl.: az erek tágtátásával.

1940. március**75 éve**

Az 1939-ben épült Brázay-nyaraló (ma: Mikes Kelemen u. 7.) lépcsőházában elkészült a Protiwinsky Ferenc (Balatonfüred, 1884 – Balatonfüred, 1947) füredi festőművész által készített freskó, amely a füredi reformkori fűrdőlelet ábrázolta. Ezen látható volt a kőszínház, számos, Füreden a reformkorban megfordult neves személyiség. A festmény már nem látható, valószínűleg az ötvenes években Rákosi Mátyás utasítására – a nyaralót az államosítást követően az MDP üdülőjeként használták – eltávolították. Az épület jelenleg magánkézben van.

1990. március**25 éve**

Újjáalakult a Balatonfüred és Vidéke Ipartestület. Előde az 1894-ben alakult Balatonfüred és Vidéke Iparosok Köre. Első székházukat 1913-ban avatták fel, amely ma a Polgármesteri Hivatal B épülete. Az államosítás során (1948) a megszüntetett ipartestületek helyett létrehozták a Kisiparosok Országos Szövetségét, 41 éves pártirányítás következett. A balatonfüredi székház az országos központ kezelésébe került. Az épületet 1985-ben a városi tanács csereingatlanért cserében kisajátította, az új, szerényebb kivitelű székházuk (Ady Endre u. 15.) jelenleg is a csereingatlanon van. Az önkéntes érdekképviseleti tömörülés ügyvezetőjének Fejes Lászlót választották meg. A vonzáskörzetébe tartozó települések Balatonfüreden kívül: Aszfőfő, Balatonakali, Balatonszepezd, Balatonszőlős, Balatonudvari, Csopak, Monoszló, Páloznak, Pécsely, Szentantalfa, Szentjakabfa, Tagyon, Tihany, Örvényes, Vászoly, Zánka.

2010. március**5 éve**

A 71-es útnál felépült bevásárló központ előtti parkban felállították Balás Eszter „Átjáró” vas-, valamint Szőke Gábor Miklós „Bika” és „Ló” elnevezésű faszobrát.